

HISTORIA / HISTORY**Ks. WOJCIECH GUZEWICZ****KOŚCIOŁY I PARAFIE DIECEZJI EŁCKIEJ
(CZEŚĆ 8)**

W ósmej części cyklu – *Kościół i parafia diecezji ełckiej* – zostaną przedstawione parafie z terenu Giżycka, tj. św. Brunona, św. Kazimierza Królewicza, św. Anny, św. Maksymiliana Marii Kolbego i Ducha Świętego Pocieszyciela. Obecnie skupione są one wokół dwóch dekanatów diecezjalnych: św. Krzysztofa i św. Szczepana Męczennika oraz jednego dekanatu Ordynariatu Wojskowego (parafia Ducha Świętego Pocieszyciela). Łącznie zamieszkuje ten teren ok. 24 tys. katolików. Do największych ośrodków należy tu parafia św. Anny, która ma ponad 6 tys. wiernych, najmniejszym zaś jest parafia św. Maksymiliana Marii Kolbego, licząca ok. 3 tys. wiernych. Pod względem powstania najstarszą parafią jest wspólnota św. Brunona (1926), najmłodsza zaś – św. Anny oraz św. Kazimierza Królewicza (obie zostały erygowane w 1991 r.). Warto dodać, że ślady katolickie sięgają w Giżycku średniowiecza. Najpierw była tu misja św. Brunona z Kwerfurtu, a następnie Krzyżacy utworzyli kościół katolicki. W dobie protestantyzmu, w myśl zasady *cuius regio eius religio*, terenom tym narzucono luteranizm.

Pewne wątpliwości może wzbudzić umieszczenie w tej części parafii pw. Ducha Świętego w Giżycku, jako że parafia ta od 2012 r. należy do Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego. Niemniej jednak początek i rozwój tego ośrodka, jak również budowa kościoła i prowadzone w nim duszpasterstwo w latach 1992–2012, były w strukturach diecezji ełckiej. Względem ten ostatecznie zdecydował o umieszczeniu parafii pw. Ducha Świętego w Giżycku w katalogu kościołów i parafii diecezji ełckiej.

Giżycko (Św. Brunona)

Początek Giżycka związany jest z zakonem krzyżackim. W 1340 r. Krzyżacy wybudowali tu zamek (od początku XIV w. siedziba zakonnego urzędnika zwanego prokuratorem), obok którego powstała osada nazwana Nową Wsią. Prawa miejskie Giżycko otrzymało w 1573 r. od księcia Prus Albrechta Fryderyka, w 1612 r. potwierdził je elektor brandenburski Jan Zygmunt. Podczas reformacji zaprowadzono na tych terenach luteranizm. Pierwszy kościół protestanci wybudowali tu w 1633 r., a w 1642 r. dobudowali doń wieżę z dzwonnica. W czasie pożaru w 1822 r. spaliła się większa część miasta wraz z kościołem i budynkami parafialnymi. Świątynię odbudowano w latach 1826–1827 według projektu znanego architekta Karola Fryderyka Schinkla.

W latach 1843–1851 niedaleko Giżycka wybudowano monumentalną twierdzę otoczoną sześcioma bastionami. Nazwano ją imieniem pruskiego ministra wojny, gen. von Boyena. Podczas I i II wojny światowej miasto zostało zniszczone i splądrowane przez wojska obu walczących stron. Po 1945 r. Prusy Wschodnie, a wraz z nimi i Giżycko, weszły w skład Polski. Wówczas to zaczęli napływać do Giżycka pierwsi przesiedleńcy, głównie z okolic Wilna i Lublina.

Nazwa miasta na przestrzeni wieków ulegała licznym przemianom. Przez wiele lat Giżycko nosiło dwie nazwy: niemiecką – Lötzen i polską – Lec. Z czasem pojawiły się inne nazwy: Lessem, Lezen, Leczen, Lözenburg oraz Letzen. Obecna nazwa miasta została uchwalona 4 marca 1946 r. przez Komisję Ustalania Nazw Miejscowości. Pochodzi ona od spolszczonej formy nazwiska ewangelickiego kaznodziei, działacza ruchu mazurskiego – Gustawa Gizewiusza.

Na początku w Giżycku był kościół katolicki (wzmianki o nim datuje się na drugą połowę XV w.). Potem zapanował tu protestantyzm. Katolicyzm odrodził się na początku XX w. i było to związane z napływem do miasta licznych osadników wyznania rzymskokatolickiego. W 1905 r. katolicy zakupili parcelę, na której w latach 1907–1909 wzniesiono kaplicę ku czci św. Brunona. Poświęcił ją dziekan reszelski – ks. Paweł Romahn 17 listopada 1910 r. (po wybudowaniu kościoła została ona odsprzedana baptystom). Parafię katolicką w Giżycku utworzono 18 września 1926 r. Zaraz potem podjęto starania o budowę kościoła. Głównym inicjatorem tego dzieła był ks. Seweryn Quint, a projekt świątyni opracował architekt Martin Weber. Kamień węgielny pod kościół położono 23 sierpnia 1936 r., a już 26 czerwca 1938 r. biskup warmiński Maksymilian Kaller dokonał jego konsekracji ku czci św. Brunona i Pamięci (Gedächtniskirche). Drugi człon wezwania świątyni upamiętnić miał żołnierzy poległych na frontach I wojny światowej.

Świątynia św. Brunona w Giżycku jest jednonawowa, aczkolwiek betonowe pilastry z przejściami sprawiają wrażenie kościoła trzynawowego. Świątynia ma 16 m szerokości i 30 długości. Od strony zachodniej kościół św. Brunona okala fronton. Szczyt frontonu zdobią litery S(anctus) B(runon), będące monogramem Świętego. W ścianie szczytowej umieszczono płaskorzeźbę przedstawiającą trzy postacie: św. Brunona (z pastorałem i w paliuszu, a w aureoli znajduje się napis:

„St. Bruno”), Krzyżaka (ze znakiem krzyża na płaszczu) i niemieckiego żołnierza z I wojny światowej (z karabinem w rękę, opartym o ziemię). Scena kompozycji wynikała z faktu, iż kościół był budowany dla garnizonu wojska niemieckiego stacjonującego w Giżycku i pomyślany jako pomnik oraz mauzoleum żołnierzy poległych na Wschodzie. Dlatego niektóre elementy wyposażenia kościoła zostały wykonane z kul armatnich (np. schody) i bagnatów (np. wskazówki zegara i układ tarczy na wieży). Po II wojnie światowej płaskorzeźbę tę zatynkowano i zastąpiono drewnianym krzyżem. Z biegiem czasu staraniem ks. Wacława Radziwona na froncie umieszczono mozaikę przedstawiającą św. Brunona w otoczeniu wojowników pruskich zadających mu śmierć.

We wnętrzu świątyni centralne miejsce zajmuje ołtarz główny wybudowany na wysoko podniesionym prezbiterium (płaszczyzna prezbiterium oddzielona jest od posadzki kościoła 8 stopniami). Na ścianie ołtarzowej wisi obraz o wymiarach 3 x 1,5 m, ukazujący św. Brunona w stroju pontyfikalnym na tle jeziora. Obraz powstał we Wrocławiu przed I wojną światową (ok. 1911 r.), a jego twórcą był Julian Wałdowski. Motyw obrazu nawiązuje do legendy o św. Brunonie, który przybywszy na teren Giżycka od strony ziemi łomżyńskiej, nad wielkim jeziorem Niegocin nawrócił na wiarę chrześcijańską wodza imieniem „Izegup” i ochrzcił go oraz jego poddanych w wodach tego jeziora.

Po obu stronach stopni prowadzących do prezbiterium znajdują się (na poziomie prezbiterium) dwa balkony, z których jeden spełnia funkcję ambony. O balkony te oparte są zbudowane na poziomie nawy dwa ołtarze boczne: św. Antoniego oraz Matki Boskiej Ostrobramskiej.

Monumentalna, choć niewysoka wieża pokryta jest czterospadowym dachem, a od strony wschodniej i zachodniej zdobią ją tarcze zegarowe, znakowane krótkimi bagnetami. Dzwony kościoła pochodzą z roku 1953. Zostały one wykonane w firmie Metalton J. Bukowskiego w Kętach.

W 1994 r. dekretem bp. Wojciecha Ziemby kościół św. Brunona w Giżycku został podniesiony do godności sanktuarium, a w 1999 r. uchwałą Rady Miejskiej św. Brunon z Kwerfurtu został ogłoszony patronem miasta Giżycka. Jako ciekawostkę można podać, iż protestanci (którzy nie uznają czci świętych) w dziewiętnastym wieku śmiertelnie zamordowali św. Brunona na miejscu domniemanego męczeństwa – w cytadeli pod Giżyckiem – wzniesli sześciometrowej wysokości krzyż z napisem: „Dzielnemu misjonarzowi niemieckiemu, który jako pionier na Mazurach z 18 towarzyszami w dniu 9 marca 1009 r. poniósł śmierć męczeńską dla chrześcijaństwa i swojej ojczyzny, szlachetnemu Brunonowi z Kwerfurtu, ku chwalebnej pamięci. Kościół ewangelicki Lötzen 1910”.

Parafia jest siedzibą dekanatu pw. św. Szczepana Męczennika, w skład którego wchodzi obecnie siedem parafii (pw. św. Brunona w Giżycku, pw. św. Maksymiliana Kolbego w Giżycku, Kamionki, Ryn, Sterławki Wielkie, Szymonka oraz Wilkasy). Plebania jest murowana, połączona z kościołem.

Parafia nie ma własnego cmentarza. Wierni chowani są najczęściej na cmentarzach komunalnych w Giżycku. Pierwszy z nich znajduje się przy al. 1 Maja i ma powierzchnię ok. 8 ha. Drugi cmentarz znajduje się przy ul. Leśnej. Jego powierzchnia wynosi 27 ha.

W 1997 r. do parafii należało ok. 5600 katolików. Podobna liczba parafian była także w 2017 r. Dziś zamieszkują oni dwie miejscowości: Spytkowo oraz Giżycko (ulice: Armii Krajowej, Batorego, Dąbrowskiego, Drzymały, Hetmańska, Kasztelańska, Kętrzyńskiego, Kolejowa, Kopernika, Konarskiego (do nr. 31), Koszarowa, Kościuszki (nr. 1–21, 24), 1 Maja (nr. 1–9, 2–30), Mazurska, Mickiewicza, Nowowiejska, Pionierska, pl. Grunwaldzki, Pocztowa, Pomorska, Traugutta, Warszawska (nr. 1–21, 2–16), Wilanowska, Wyzwolenia i Żeglarska.

Po 1945 r. kustoszami parafii byli: ks. Stanisław Wojciech Tyszko (1945), ks. Franciszek Bryx (3 IX 1945 – 6 I 1949), ks. Jan Wilusz (1949–1954), ks. Kazimierz Dmochowski (1954–1955), ks. Jan Przepiórski (1955), ks. Jan Biernacki (1955), ks. Władysław Dadas (1955–1972), ks. Wacław Radziwon (1972–1980), ks. Kazimierz Krzyżaniak (1980–1992), ks. dr Zdzisław Mazur (1992–2020) i ks. dr Zbigniew Chmielewski (od 2020 r.). Proboszczowi w duszpasterstwie pomaga jeszcze kilku innych księży. Z parafii pochodzą m.in. ks. Stanisław Ławrynowicz, o. Sławomir Nita OFM, ks. Michał Tunkiewicz, ks. Artur Wójtowicz DP, ks. Tomasz Rożek, ks. Grzegorz Kunko, o. Tomasz Martynelis OP oraz ks. Łukasz Malinowski.

A. Wakar, T. Willan, *Giżycko. Z dziejów miasta i powiatu*, Olsztyn 1966; Z. Mazur, *Kronika Sanktuarium św. Brunona w Giżycku*, Giżycko 1995; G. Białuński, *Osadnictwo regionu Wielkich Jezior Mazurskich od XIV do początku XVIII wieku – starostwo leckie (giżyckie) i ryńskie*, Olsztyn 1996; J. Kurowska, *Działalność duszpasterska w parafii św. Brunona w Giżycku w latach 1935–1996*, Warszawa 1997 [mps BUKSW]; Z. Mazur, *Giżycko. Święty Brunon wpisany w historię miasta*, Giżycko 2001; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2012. Stan z 15 września 2012 r. w roku Jubileuszu XX-lecia istnienia Diecezji Elckiej*, pod red. A. Skowrońskiego i in., Elk 2012, s. 273–275; M. Jodkowski, *Kościół pw. św. Brunona w Giżycku – pierwsza świątynia upamiętniająca niemieckich bohaterów wojennych w Prusach Wschodnich*, „Sacrum et Decorum. Materiały i studia z historii sztuki sakralnej” 2015, vol. 8, s. 35–49; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2017: w roku Jubileuszu XXV-lecia istnienia Diecezji Elckiej. Stan na 1 października 2017 r.*, [opr. M. Maczan], Elk 2017, s. 132.

Giżycko **(Św. Maksymiliana Marii Kolbego)**

Parafię pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Giżycku utworzył bp Jan Obląk 5 listopada 1983 r. z części terytorium parafii pw. św. Brunona w Giżycku. Trzon personalny parafii stanowią osoby, które po 1945 r. przybyły z terenów Wileńszczyzny i Grodzieńszczyzny. Stąd dzielnica ta nazywana jest niekiedy również Wilanowem. Swoją siedzibę parafia ma przy ul. Wiejskiej 22c i wchodzi ona w skład dekanatu pw. św. Szczepana Męczennika w Giżycku.

Początkowo kult Boży sprawowano w mieszkaniu prywatnym (w pomieszczeniach tymczasowej plebanii). Wraz jednak z wybudowaniem podziemi kościoła, przeniesiono tam nabożeństwa i Msze św. Wygląd kaplicy był wówczas bardzo skromny. Obok przenośnego ołtarza soborowego i ambonki znajdowało się tu tabernakulum, krzyż (na ścianie głównej), stacje Drogi Krzyżowej oraz kilka ławek dla wiernych.

Kościół parafialny wznoszono w latach 1984–1988. Projektował go p. inż. A. Makarewicz, a konstrukcję wykonał p. inż. T. Czerniawski, obaj z Białegostoku. Kamień węgielny wmurował bp Jan Oblak 19 września 1984 r., a poświęcenia świątyni dokonał bp Edmund Piszcz 17 września 1987 r. Kościół zbudowany został na planie prostokąta, dwupoziomowy, z jedną wieżą, otynkowany, w stylu współczesnym. Ściany murowane wzmocnione żelbetowymi słupami. Ma 20 m długości, 12 m szerokości i 10 m wysokości (wysokość wieży sięga 20 m). W części dolnej kościoła znajdują się salka katechetyczna, kaplica przedpogrzebowa, pomieszczenia Caritas.

Wnętrze Kościoła o układzie jednonawowym. W centralnej części, na ścianie prezbiterialnej, we wnęcie, znajduje się znacznych rozmiarów krzyż z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego. Powyżej symbol Ducha Świętego w postaci gołębiicy (metalowy). Poniżej zaś krzyża znajduje się wieczna lampka w dekoracyjnej oprawie w formie płomieni ognia oraz tabernakulum. Ołtarz soborowy, w którym znajdują się relikwie św. Fortunata i św. Wawrzyńca, zbudowany został z jasnego i ciemnego marmuru. W tym samym stylu co ołtarz zbudowano również ambonkę i chrzcielnicę. W prezbiterium (od strony zachodniej) widnieje obraz Jezusa Miłosiernego. Z kolei na ścianach tęczy (we wnękach) umieszczono dwa ołtarze boczne: w jednym znajduje się obraz św. Maksymiliana i relikwie tegoż świętego, a w drugim obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy i figura Matki Bożej Fatimskiej. Naprzeciw ołtarza umieszczono chór muzyczny z drewnianą balustradą. Na chórze znajdują się 18-głosowe organy piszczałkowe, zainstalowane w 1993 r. Stacje Drogi Krzyżowej to płaskorzeźby wykonane z drewna lipowego.

Niegdyś na terenie parafii znajdowała się jedna kaplica filialna pw. Maksymiliana Marii Kolbego w Świdrach. Powstała ona na początku lat 90. ubiegłego wieku i funkcjonowała do 2005 r., po czym ją zamknięto.

Parafia korzysta z dwóch cmentarzy komunalnych. Pierwszy z nich znajduje się przy al. 1 Maja i ma powierzchnię ponad 8 ha. Drugi cmentarz znajduje się przy ul. Leśnej. Jego powierzchnia wynosi 27 ha.

Plebania powstała wraz budową kościoła. Jest to budynek murowany, umiejscowiony w niedalekim sąsiedztwie od kościoła.

W 1997 r. do parafii należało 2200 katolików, zaś 2017 r. – 2800. W skład parafii wchodzi następujące miejscowości: Antonowo, Gajewo, Giżycko (ulice: Antonowska, Działkowa, Jarzębinowa, Kasztanowa, Klonowa, Krzywa, Kwiatowa, Leśna, Łąkowa, Nowogródzka, Orzechowa, Perkunowska, Piaskowa, Polna, Przyszłość, Rolnicza, Rybacka, Sadowa, Słoneczna, Szkolna, Świdzka, Świerkowa, Topolowa, Warzywna, Węgorzewska, Wiejska, Wiśniowa, Wrzosowa, Wspólna, Zachodnia, Zacisze, Zakole, Żółta i Żwirowa), Pierkunowo i Świdry.

Pierwszym proboszczem parafii był ks. Józef Gromek (1982–2005), a następnie ks. Jan Jerzy Katola (2005–2021) i ks. Kazimierz Gryboś (od 2021 r.). Z parafii pochodzą m.in. ks. Stefan Amielawski MSF oraz ks. Kazimierz Brzozowski CRL.

A. Wakar, T. Willan, *Giżycko. Z dziejów miasta i powiatu*, Olsztyn 1966; Z. Mazur, *Kościół M. Kolbego w Giżycku – uroczystość poświęcenia organów*, „Martyria” 1991, nr 3, s. 5; J. Sikora, *Z wizytą w parafii św. Maksymiliana Marii Kolbego w Giżycku*, „Martyria” 2008, nr 1, s. 10, 24; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2012. Stan z 15 września 2012 r. w roku Jubileuszu XX-lecia istnienia*

Diecezji Elckiej, pod red. A. Skowrońskiego i in., Elk 2012, s. 282–284; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2017: w roku Jubileuszu XXV-lecia istnienia Diecezji Elckiej. Stan na 1 października 2017 r.*, [opr. M. Maczan], Elk 2017, s. 134.

Giżycko (Ducha Świętego Pocieszyciela)

Parafię powołał do istnienia bp Edmund Piszcz 1 listopada 1990 r., wydzielając ją z parafii pw. św. Brunona w Giżycku. 4 maja 1991 r. na placu przewidzianym pod budowę świątyni, pod krzyżem przyniesionym w procesji z kościoła macierzystego, została odprawiona pierwsza Msza św. pod przewodnictwem bp. Józefa Wysockiego. Tymczasową kaplicę stanowiła pobliska świetlica FWP – Róża Wiatrów. 13 kwietnia 1993 r. parafia otrzymała pozwolenie na budowę kościoła. Kamień węgielny pod nową świątynię wmurował bp elcki Wojciech Ziemia 22 maja 1994 r., a pierwszą pasterkę w przykrytych dachem murach kościoła odprawiono 25 grudnia 1994 r. Kolejne prace budowlane i wykończeniowe trwały do 1999 r. Poświęcenia kościoła, po Misjach Świętych przed Jubileuszem 2000-lecia Chrześcijaństwa, dokonał 26 września 1999 r. bp Edward Samsel. W ramach przygotowań do 1000-lecia męczeńskiej śmierci świętego Brunona w latach 2006–2007 na przestrzeni od kościoła pw. Ducha Świętego Pocieszyciela poprzez pobliski park i wzdłuż ul. św. Brunona aż do wzgórza z krzyżem zostało wzniesionych 14 stacji Drogi Krzyżowej wykonanych z gładów. Od 15 sierpnia 2012 r. parafia została przekształcona w parafię wojskowo-cywilną i wchodzi obecnie w skład Dekanatu Wojsk Lądowych Ordynariatu Wojska Polskiego.

Kościół pw. Ducha Świętego Pocieszyciela został zbudowany w stylu współczesnym. Jest z cegły, otynkowany, jednonawowy, z wieloboczną absydą. Korpus nawowy został rozplanowany na planie prostokąta. Całkowita długość świątyni wynosi 39,80 m, szerokość 12 m (z przybudówkami 18 m), wysokość 11,5 m, kubatura 4590 m³, a powierzchnia użytkowa 621 m². W bryłę kościoła została wkomponowana kaplica przedpogrzebowa.

Ołtarz główny znajduje się w centralnej części świątyni. Jest on jednokondygnacyjny. Zwieńczenie ołtarza, zaprojektowane w formie trzech arkad, wypełniono dekoracyjnym elementem stylizowanych liści. W polu głównym znajduje się rzeźbiona w lipie scena zesłania Ducha Świętego na Apostołów i Maryję, wykonana przez p. Andrzeja Morawskiego w 1998 r. (płaskorzeźba). Spływy wolutowe, wykonane podobnie jak uwieńczenie ołtarza, łączą ołtarz główny z tabernakulum wkomponowanym na słupku wystającym przed lico ściany. Tabernakulum w formie szafki jednodrzwiowej. Nad ołtarzem zawieszono krzyż św. Franciszka wykonany przez p. Marzenę Wiśniewską, ozdobiony elementami analogicznymi jak ołtarz główny (spływy). Na ścianie tęczowej umieszczono dwa ołtarze boczne: Matki Boskiej Nieustającej Pomocy (po stronie wschodniej) oraz Miłosierdzia Bożego (usytuowany po stronie zachodniej).

W kruchcie (przedSIONKU) kościoła znajdują się tablice pamiątkowe ufundowane przez kombatantów i żołnierzy, jedna poświęcona 1. i 2. Armii Wojska

Polskiego (na zachodniej ścianie kruchty), a druga (umieszczona na wschodniej ścianie kruchty) poświęcona sybirakom, których mogiły pozostały na nieludzkiej ziemi. Fundatorami tej tablicy byli sybiracy giżyccy.

Plebania jest murowanym domem mieszkalnym, parterowym, z użytkowym poddaszem, częściowo podpiwniczonym. Powierzchnia zabudowy wynosi 398 m², a kubatura 3298,60 m³. Powstała na początku XXI w.

Parafia korzysta z dwóch cmentarzy komunalnych. Pierwszy z nich znajduje się przy al. 1 Maja i ma powierzchnię ponad 8 ha. Drugi cmentarz znajduje się przy ul. Leśnej. Jego powierzchnia wynosi 27 ha.

W 1997 r. do parafii należało 6200 katolików, zaś dwadzieścia lat później już tylko ok. 5 tys. Wszyscy mieszkają na terenie miasta, w odległości od kościoła nie większej niż jeden kilometr. Obszar parafii określają następujące ulice: Bema, Jasna, Kajki, Kilińskiego, Konarskiego (nr. 1, 2, 4, 7, 9, 10–13, 16–21, 23a, 24, 25), Konopnickiej, Łuczańska, 3 Maja (nr. 3, 4, 6, 8, 9–11, 13–16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 42), Myśliwska, Moniuszki (2a, 4, 6, 6a, 8, 8a, 12, 14, 16, 18), Nadbrzeżna (nr. 1–7), Obwodowa (nr 25), Okrzei (nr. 2, 4, 4a, 4b), Olsztyńska (nr 1, 3, 3a, 4–8, 10–12, 12a, 13–17, 19), Orlicz-Dreszera, Owsiana (nr. 3, 4, 6), Rajska (nr 1, 2, 4), Reja, Sikorskiego (nr. 1–8, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 21), Słowackiego, Sportowa, Struga, Tuwima, Wesoła, Witosa nr. 4), Wodna (nr 2), Wojska Polskiego (nr. 1, 3, 5, 5a, 7, 7a, 9, 9a, 10, 11, 13, 13a, 14–56), Żeromskiego.

Proboszczami parafii początkowo byli kapłani diecezjalni: ks. Franciszek Stosik (1990–1991), ks. Krzysztof Gryboś (1991–2011) i ks. Piotr Butrymowicz (2011–2012). Potem proboszczami byli kapłani z Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego: ks. Grzegorz Przewrocki (2012–2016), ks. Stanisław Denys (od 2016 r.). Proboszczowi pomaga w duszpasterstwie zwykle 1–2 wikariuszy. Z parafii pochodzą m.in. ks. Andrzej Józwik, ks. Bogdan Brusilo, o. Paweł Truszkowski OFM i ks. Piotr Sieradzki.

J. Sikora, *Z wizytą w parafii Ducha Świętego Pocieszyciela w Giżycku*, „Martyria” 2004, nr 6, s. 10–11, 24; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2012. Stan z 15 września 2012 r. w roku Jubileuszu XX-lecia istnienia Diecezji Elckiej*, pod red. A. Skowrońskiego i in., Elk 2012, s. 276–278; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2017: w roku Jubileuszu XXV-lecia istnienia Diecezji Elckiej. Stan na 1 października 2017 r.*, [opr. M. Maczan], Elk 2017, s. 130.

Giżycko **(Św. Kazimierza Królewicza)**

Przyczyną powstania parafii pw. św. Kazimierza w Giżycku był szybki wzrost liczby mieszkańców miasta. Kościół św. Brunona okazał się za mały i nie mógł pomieścić wszystkich wiernych. Dlatego zrodził się pomysł wybudowania nowej świątyni. Dzieło to powierzono ks. Kazimierzowi Krzyżaniakowi, a następnie ks. Lechowi Janowiczowi. Parafię erygował bp Edmund Piszcz 1 lipca 1991 r. Została ona w całości wydzielona z terenu parafii pw. św. Brunona w Giżycku.

Swoją siedzibę ma przy ul. Pionierskiej, podobnie zresztą jak parafia macierzysta (kościóły są ze sobą połączone ścianą). Istnienie dwóch kościołów przyłączonych do siebie ścianami oraz siedzib dekanatów – to ewenement na skalę krajową.

Pierwszym miejscem kultu była kaplica pw. Matki Bożej Ostrobramskiej o łącznej powierzchni 250 m². Poświęcono ją i oddano do kultu już 1 sierpnia 1991 r. Obecnie stanowi ona integralną część kościoła św. Kazimierza. Wypozażenie kaplicy jest dziś dość skromne. Na ścianie prezbiterium znajduje się drewniany krzyż i obraz Matki Bożej Ostrobramskiej.

Kościół zaczęto budować w 1991 r., tuż przed erygowaniem parafii. Pierwszą Mszę św. odprawiono w nim na Boże Narodzenie 1992 r. W osiem lat później bp Wojciech Ziemia dokonał jej poświęcenia (21 maja 2000 r.). W tym też roku zakończono budowę kościoła. Zbudowano go na planie prostokąta o wymiarach: długość – 55 m, szerokość – 24 m i wysokość – 12 m (powierzchnia 1200 m²). Jest on murowany z cegły, jednonawowy o konstrukcji dachowej metalowej, spawanej.

Wewnątrz kościoła centralne miejsce zajmuje prezbiterium, a w nim na ścianie głównej widnieje sześciometrowy drewniany krzyż z figurą Chrystusa Ukrzyżowanego. Nieco poniżej krzyża znajduje się pozłacane tabernakulum wykonane z mosiądzu. Po prawej stronie krzyża (patrząc od wejścia) wisi obraz św. Kazimierza Królewicza, zaś po lewej Matki Bożej Częstochowskiej. Na ścianie frontowej ołtarza są jeszcze obrazy św. Jana Pawła II i bł. ks. Jerzego Popiełuszki.

Na ścianie bocznej kościoła umieszczone zostały prostokątne podświetlane wnęki zakończone łukiem, w których odnaleźć można obrazy Jezusa Miłosiernego i Matki Bożej Nieustającej Pomocy, a także drewnianą figurę Matki Bożej Fatimskiej w szklanej kapsule na granitowym cokole. Naprzeciw ołtarza głównego znajduje się chór muzyczny, a na nim piszczałkowe organy cyfrowe, 29-głosowe, które poświęcił 21 września 2003 r. bp Jerzy Mazur.

Na terenie parafii znajduje się jedna kaplica filialna – pw. Matki Bożej Różańcowej – umiejscowiona w szpitalu powiatowym przy ul. Warszawskiej w Giżycku. Kaplica powstała wraz z uruchomieniem szpitala na pierwszym piętrze budynku. W jej centralnym miejscu, na drewnianym podeście, stoi figura Najświętszej Marii Panny, obraz Jezusa Miłosiernego oraz tabernakulum. Do niedawna duszpasterze parafii obsługiwali jeszcze jedną kaplicę dojazdową – we wsi Pieczonki. Uruchomiona została w 2001 r. (Msza św. odprawiana w niej była zwykle tylko w niedziele i święta). Kaplica ta nie miała typowego wystroju sakralnego. Od 2016 r. kaplica, z powodu znikomej liczby uczęszczających, nie pełni już roli miejsca kultu, a wierni stąd przyjeżdżają do Giżycka. Duszpasterze parafii św. Kazimierza posługują jeszcze w Zakładzie Karnym w Giżycku przy ul. Warszawskiej. Na moment sprawowania liturgii urządza się tam salę modlitwy w świetlicy. Oprócz tego parafia posiada własną kaplicę przedpogrzebową pw. św. Józefa, umiejscowioną w budynku parafialnym przy wjeździe do garaży od strony ul. Pionierskiej.

Parafia korzysta z dwóch cmentarzy komunalnych. Pierwszy z nich znajduje się przy al. 1 Maja i ma powierzchnię ponad 8 ha. Drugi cmentarz znajduje się przy ul. Leśnej. Jego powierzchnia wynosi 27 ha.

Od 19 lutego 1992 r. parafia pw. św. Kazimierza jest siedzibą dekanatu św. Krzysztofa. W skład jego wchodzi obecnie siedem parafii (Bystry, pw. św. Anny w Giżycku, pw. św. Kazimierza Królewicza w Giżycku, Krukłanki, Orłowo, Rydzewo Giżyckie, Wydminy).

W latach 1995–2014 przy parafii zatrudnione były siostry ze Zgromadzenia Sióstr Służek NMP Niepokalanej. Pracowały one w katechezie, w kancelarii oraz w zakrystii.

Budynek parafialny, w którym mieszczą się m.in. plebania i sale katechetyczne, wybudowano z cegły i pustaków silikatowych na planie prostokąta w latach 80. ubiegłego stulecia (jest trzypiętrowy). W roku 2016 na mocy umowy między proboszczami obu sąsiadujących parafii, zatwierdzonej następnie przez biskupa elckiego, ustalono nową pionową granicę budynku parafialnego. W wyniku tego jedna trzecia domu (przylegającego do kościoła św. Brunona od ul. Pionierskiej) odeszła od parafii św. Kazimierza (proboszcz św. Brunona utworzył tam plebanię), która otrzymała w zamian dwie sale na parterze.

W 1997 r. do parafii należało 7900 katolików, dziś zamieszkuje ją ok. 4600. Do parafii należą cztery miejscowości: Giżycko – ulice: Białostocka (nr. 3–41), Boczna (nr. 2, 4, 6, 8, 12), Bohaterów Westerplatte (nr. 3–28), Daszyńskiego (do nr. 12a), Gdańska (nr. 12–48), Górna (nr. 2–14), Grodzieńska (nr. 1–3), Jeziorna (nr. 4–10), Kościuszki (nr. 10a–29), Obwodowa (nr. 2, 4), Ogrodowa (nr. 2–6), Osiedle 30-lecia (nr. 1–8), pl. Dworcowy (nr. 3, 5, 6), pl. Targowy (nr. 3), Emilii Plater (nr. 2–14), Przejściowa (nr. 2–30), Przemysłowa (nr. 8), Sienkiewicza (nr. 1–17), Słowiańska (nr. 1–38), Smętka (nr. 1–26), Staszica (nr. 1–32), Suwalska (nr. 1–30b), Warszawska (nr. 20–42), Wodociągowa (nr. 1–13), Zielona (nr. 2–31) oraz Gajewo (ul. Suwalska), Pieczonki i Sulimy.

Do tej pory proboszczami parafii byli następujący kapłani: ks. Lech Janowicz (1991–2010), ks. dr Jerzy Fidura (2010–2021), ks. dr Maciej Gilewski (od 2021 r.). Oprócz proboszcza w parafii pracuje jeszcze kilku innych księży.

Z parafii pochodzą m.in. ks. Ryszard Grabowski, ks. dr Marek Janowski, ks. Przemysław Milewski, ks. Sławomir Pieniacha, ks. Łukasz Kordowski oraz ks. Seweryn Modrzejewski.

Ł. Młodziński, *Z wizytą w parafii: Św. Kazimierza w Giżycku*, „Martyria” 1999, nr 1, s. 12, 24; L. Janowicz, *Przed konsekracją kościoła św. Kazimierza w Giżycku*, „Martyria” 2000, nr 5, s. 4; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2012. Stan z 15 września 2012 r. w roku Jubileuszu XX-lecia istnienia Diecezji Elckiej*, pod red. A. Skowrońskiego i in., Elk 2012, s. 279–281; *Schematyzm Diecezji Elckiej 2017: w roku Jubileuszu XXV-lecia istnienia Diecezji Elckiej. Stan na 1 października 2017 r.*, [opr. M. Maczan], Elk 2017, s. 133–134; W. Guzewicz, *Świadectwo wiary. Studium administracyjno-historyczne parafii i kościołów dekanatu pw. św. Krzysztofa w Giżycku*, Elk 2019, s. 25–36.

Giżycko (Św. Anny)

Parafię pw. św. Anny w Giżycku erygował bp Edmund Piszczycki 1 lipca 1991 r. Wyłoniono ją z części parafii pw. św. Brunona w Giżycku. Ważnym wydarzeniem w życiu parafii było przeniesienie krzyża z kościoła św. Brunona i ustawienie go na placu, gdzie zaplanowano wybudowanie kościoła (26 lipca 1991 r.). W latach 1991–2003 kult Boży odbywał się w tymczasowej kaplicy.

Prace przy budowie kościoła rozpoczęły się w 1997 r. Autorami jego projektu byli p. mgr inż. M. Bujnowski i p. mgr inż. L. Popławski. W 2001 r. bp Edward Samsel wmurował kamień węgielny pod budujący się kościół. Kamień ten został uprzednio poświęcony przez Ojca Świętego Jana Pawła II w czasie jego pielgrzymki do Polski w 1991 r. Z kolei 28 grudnia 2003 r. bp Jerzy Mazur poświęcił mury świątyni i tabernakulum. Od tego momentu już na stałe Mszę św. sprawowano w nowo powstałym kościele, choć budynek był jeszcze w fazie budowy.

Świątynia zaprojektowana została w stylu współczesnym. To kościół trójnawowy na planie prostokąta z niewielkim zaznaczeniem kształtu krzyża poprzez wybudowanie dwóch zakrystii wystających poza plan prostokąta. Całość jest murowana, otynkowana, pomalowana na biało, obłożona cegłą klinkierową, pokryta dachem dwuspadowym (blachodachówka), lekko obniżonym nad ławami bocznymi i niskim nad zakrystiami. Długość kościoła wynosi 32 m, szerokość 22 m, wysokość do sklepienia 14 m, wysokość wieży 33 m, kubatura 6500 m³, a powierzchnia użytkowa 700 m². Architektura budynku wykazuje liczne elementy półkoliste (np. oba typy wykończenia na ścianach bocznych, ściana frontowa, okna w ścianach bocznych itd.). Pod podjazdem od strony wschodniej znajduje się kaplica przedpogrzebowa pw. św. Łazarza.

Ściana prezbiterium została podzielona na trzy osie. Centralne miejsce na ścianie prezbiterium zajmuje witraż o znacznych rozmiarach. Poniżej witraża na osi głównej – utworzonej z marmuru – znajduje się pięciometrowy krzyż z figurą Jezusa Chrystusa. Na osi wschodniej umieszczono tabernakulum wyróżnione tęczą marmurową. Ołtarz główny marmurowy, wsparty na masywnej marmurowej nodze. W prezbiterium umieszczone zostały również ołtarze boczne, których miejsce wyróżniono marmurową tęczą. Po stronie wschodniej znajduje się wizerunek Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, a po stronie zachodniej – obraz Jezusa Miłosiernego. Poniżej prezbiterium umiejscowiono dwa kolejne ołtarze boczne wykonane z marmuru. Po stronie wschodniej znajduje się obraz św. Gianny Beretty Molli, a pod nim marmurowa tabliczka z napisem „Św. Anno, módl się za nami”. Po stronie zachodniej z kolei widnieje obraz św. Jana Pawła II, a pod nim marmurowa tabliczka z napisem „Totus Tuus”. Naprzeciw prezbiterium znajduje się chór z organami. Ścianę chóru wypełnia wielki półkolisty witraż składający się z trzech okien.

Parafia korzysta z dwóch cmentarzy komunalnych. Pierwszy z nich znajduje się przy al. 1 Maja i ma powierzchnię ponad 8 ha. Drugi cmentarz znajduje się przy ul. Leśnej. Jego powierzchnia wynosi 27 ha.

Plebania została wybudowana w latach 1994–1996. Jest ona murowana i jednopiętrowa.

W 1997 r. do parafii należało 5500 katolików, a w 2017 r. – 6100. Zamieszkują oni w Giżycku ulice: Daszyńskiego (nr. 13, 13a, 15, 17, 17a, 19, 21, 21a, 23, 25, 27, 28), Dębową, Dworską (nr. od 1 do 10), Jagiełły (nr. 5, 6, 6a, 7, 7a, 8, 8a, 9, 10, 12, 14), Kazimierza Wielkiego, Kombatantów (nr. od 1 do 8), Królowej Jadwigi (nr. od 1 do 38), Leśną, Obwodową, Spacerową, Szlachecką, Wodociągową (nr. 8, 10, 12, 15) oraz miejscowość Zielony Gaj (były PGR) – tu w latach 1991–1993 znajdowała się tymczasowa kaplica, w której sprawowano Mszę św. Parafia należy do dekanatu pw. św. Krzysztofa w Giżycku.

Od momentu erygowania parafii do roku 2018 funkcję proboszcza pełnił ks. Stanisław Adamowicz. W 2018 r. proboszczem został ks. Jan Karbowski. Zwykle obok proboszcza pracuje jeszcze dwóch księży wikariuszy. Z parafii pochodzą m.in. ks. Szymon Wysocki, ks. dr Radosław Rybarski, ks. Marcin Wysocki, dk. Piotr Bortkiewicz.

J. Sikora, *Z cyklu: Z wizytą w parafii. Św. Anny w Giżycku*, „Martyria” 2001, nr 10, s. 12; J. Sikora, *W Giżycku. Wspaniała świątynia*, „Martyria” 2004, nr 1, s. 14; *Schematyzm Diecezji Ełckiej 2012. Stan z 15 września 2012 r. w roku Jubileuszu XX-lecia istnienia Diecezji Ełckiej*, pod red. A. Skowrońskiego i in., Ełk 2012, s. 270–272; *Schematyzm Diecezji Ełckiej 2017: w roku Jubileuszu XXV-lecia istnienia Diecezji Ełckiej. Stan na 1 października 2017 r.*, [opr. M. Maczan], Ełk 2017, s. 131; W. Guzewicz, *Świadek wiary. Studium administracyjno-historyczne parafii i kościołów dekanatu pw. św. Krzysztofa w Giżycku*, Ełk 2019, s. 18–24.

BIBLIOGRAFIA

- Białuński G., *Osadnictwo regionu Wielkich Jezior Mazurskich od XIV do początku XVIII wieku – starostwo leckie (giżyckie) i ryńskie*, Olsztyn 1996.
- Guzewicz W., *Diecezja ełcka w zarysie (1992–2012)*, Ełk 2012.
- Guzewicz W., „*Powiedz ludziom, niech więcej nie płaczą...*”. *Słownik biograficzny zmarłych księży diecezji ełckiej (1992–2017)*, Ełk 2017.
- Guzewicz W., *Sanktuaria diecezji ełckiej*, Ełk 2011.
- Guzewicz W., *Śladami św. Brunona z Kwerfurtu*, Ełk 2008.
- Guzewicz W., *Świadek wiary. Studium administracyjno-historyczne parafii i kościołów dekanatu pw. św. Krzysztofa w Giżycku*, Ełk 2019.
- Mazur Z., *Kronika Sanktuarium św. Brunona w Giżycku*, Giżycko 1995.
- Schematyzm Diecezji Ełckiej 2012. Stan z 15 września 2012 r. w roku Jubileuszu XX-lecia istnienia Diecezji Ełckiej*, pod red. A. Skowrońskiego i in., Ełk 2012.
- Schematyzm Diecezji Ełckiej 2017: w roku Jubileuszu XXV-lecia istnienia Diecezji Ełckiej. Stan na 1 października 2017 r.*, [opr. M. Maczan], Ełk 2017.
- Wakar A., Willan T., *Giżycko. Z dziejów miasta i powiatu*, Olsztyn 1966.

CHURCHES AND PARISHES OF THE DIOCESE OF ELK (PART 8)

SUMMARY

The article presents seven parishes and churches from the area of the city of Giżycko. They are: St. Bruno, St. Casimir the Prince, St. Anna, St. Maximilian Maria Kolbe and the Holy Spirit, the Paraclete.

KEYWORDS: Giżycko, Diocese of Elk, Catholic Church